

SUNE GREGERSEN

Proksimativt færdig ('lige ved') i øsmål og østdansk

Københavns Universitet

I dette oplæg undersøges brugen af *færdig* (*færed, færi, farru* etc.) i betydningen 'lige ved, nær ved' i øsmål og østdansk, jf. eksemplerne i (1)–(2):

(1) Sejerøsmål

de æ færæð å ræjnæ

'det er nærved at regne' (Thorsen 1894: 137)

(2) Bornholmsk

Hon gâ voss ju Brö, då vi va så swøltena, a vi va farrua å krapera.

'Hun gav os jo Brød, da vi var nær ved at dø af Sult.' (Kuhre 1938: 61)

Denne konstruktion omtales i ordbøgerne (ØMO, *færdig*; BO, *færdig*), men synes ellers ikke at have påkaldt sig nogen videre opmærksomhed, selvom den er både typologisk og sproghistorisk interessant. Med udgangspunkt i tidligere dialektbeskrivelser og et mindre tekstmateriale vil jeg foreslå en analyse af *færdig* som en såkaldt PROKSIMATIV aspektmarkør i traditionelt bornholmsk og øsmål. Proksimative aspektkonstruktioner kendes fra en lang række sprog i verden, men en udvikling fra 'færdig' til proksimativ betydning er hidtil kun beskrevet i ganske få (bl.a. litauisk, jf. Holvoet 2014). Efter at have redegjort for denne brug af *færdig* og argumenteret for analysen som aspektmarkør vil jeg kort skitsere konstruktionens historie. Jeg påpeger at der synes at være tale om en gammel konstruktion, men et 'ungt' dialekttræk, i den forstand at proksimativt *færdig* tidligere var udbredt også i skriftsproget, men i løbet af det 19. århundrede begyndte at blive opfattet som et ikke-standardtræk.

Litteratur

BO = J.C.S. Espersen. 1908. *Bornholmsk Ordbog*. København: Bianco Luno.

Holvoet, Axel. 2014. Phasal and proximate complementation: Lithuanian *baigti*. *Baltic Linguistics* 5: 81–122.

Kuhre, J.P. (udg.). 1938. *Borringholmska Sansâger* (Danmarks Folkeminder 45). København: Schønberg.

Thorsen, P.K. 1894. *Sprogarten på Sejerø*. København: Thiele.

ØMO = *Ømålsordbogen. En sproglig-saglig ordbog over dialekterne på Sjælland, Lolland-Falster, Fyn og omliggende øer 1–*. 1992–. København: Center for Dialektforskning & Universitets-Jubilæets Danske Samfund.